

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

BOCSKAY.

Mint a hanyatló nap sugarai visszapirulnak még egyszer egünkre, még egyszer megújul lelkünkben a vallásszabadság bajnokának, a magyar nép Mózesének nagy Bocskay Istvánnak, Bethlen Gábornak és a Rákócziaknak emlékezete.

Boldog nép, hogy a te fiaid valának a hősök, kikben az Isten szabadítási ígérete betölt. Ritka kor, hogy benned a magyarság fiai osztály és vallás különbség nélkül egy zászló alatt egyesültek.

Bocskay—Mózes, Bethlen—Józsue. Rákócziak, erős bírák s a többiek a kik velök és utánok e népet s az evangéliom egyházát takargatták, ők voltak a régi szövetség prófétái, kik ágyudörgés közt és vérzivatarban törvényt hoztak nekünk.

Haj, hogy a hősök korán a sirba szálltak és nem volt többé a ki súlyos kardjokat felemelje. Haj, hogy a törvény is írott malaszt maradt, melyet a hatalmas büntetlen megtapodott s mely a gyengét nem oltalmazhatta többé.

De ez volt az Istennek rendelése, hogy a törvény által a nép bűnei mind napfényre jöjjenek és a szolgaság nyilvánvaló legyen és hogy az emberekhez való bizakodás hiabavalósága megmutattassék.

A hősöket ugyan Istennek szent Lelke ihleti, hogy a gyengék s a nép oltalmára siessenek, de nagyoknál is van nagyobb, a sok millió gyengék összetartó ereje. És a törvéynél és a törvényt megtapodó hatalmasoknál is van erősebb, az örökkévaló nagy Isten és az ő szent Igéje.

Ez volt az az erő, mely nemzeti fejedelmek és harcra felkészült vitézek nélkül az üldözések, a rabságra hurcoltatások, a saccoztatások ellenére is megtartotta a népet s elhozott bennünket ez alkalomra.

Áldassék az Urak szent neve, ki nekünk erős megtartást adott szent fia az Ur Jézus által a jövőben is szabadulást ígér.

Áldassék a nagy hősök emléke, a kik az ő akaratának eszközei és végrehajtói a törvény prófétái, hősei, az új szövetség korának előkészítői valának. És áldassék azoknak neve, a kik utánok és nyomdokaikon a szeretet, szabadság, boldogság és egyezség országába elvezetnek, melyben léssen egy akol és abban a magyarság egész háza; egy pásztor és az a szabadságnak és igazságnak fejedelme.

Vándor.

A szobor.

Áll a szobor Böszörmény piacán az egykor kivert, üldözött hazátlan hajduság szívében és mindenfelől jönnek tisztességet tenni annak, a kit érc alakja ábrázol.

Nem a magyar nép természetéhez tartozik ez a kő és ércemlék állítás. Nem szeretjük a eiképeket és tülön-tul is reálisak vagyunk.

Nagy idők küszöbén és nagy dolgok megjelentésére azonban helye vagyon szertartásos cselekvényeknek. Őseink is így pecsételték meg vérrel az első alapszerződésnek pontjait.

Tegyünk hát tisztességet mi is Bocskaynak és elmélkedjünk ércszobra előtt.

Az első gondolatunk, hogy ime Bocskaytól kezdve egész napjainkig mindig állandóan küzdenünk kellett lételünkért, az evangéliom és a magyarság megmaradásáért; harcolni kell hát nekünk is és nem szabad kényelmesen megállani soha. Örök a küzdelem és örök a hősök dicsősége, kik abban az elnyomott nép és vallás szabadság zászlóit lobogtatják. Meg kell ismerni és követni kell őket.

De meg kell ismernünk az igazságot magát is, melyet a zászló kijelent és követni kell azt is.

Ez utóbbiban vagyunk mi fogyatékosak. Nem az igazság melletti bátor sikraszállásban és az

igazság vallásában, hanem annak hü és elszánt követésében.

Vérünkől való vér volt nagy Bocskay István fejedelem is, kit csak ő felségének ágyui vihettek harcba az elnyomott nemzet és vallás-szabadság mellett. De mégis csak harcba vitték és diadalmas küzdelemre kényszeríték.

Kényelmet kereső keleti nép vagyunk mi, s egy új nemzeti küzdelembe minket is csak a legutolsó dolgok kényszerítenek.

Nincs mit tilkolni többé, a sötétség ismét felkelt ellenünk és sem magyarságunk, sem evangéliomi vallásunk, sem a törvény nem elég erősek arra, hogy bennünket megtartsanak.

Ismét kiujultak és vérezni kezdenek a magyar nemzetnek régi sebei. A mi sebeink, a mi régi sérelmeink, a melyek nem a felekezeti, hanem a magyarság, a magyar állam és mivelte emberi társadalom sérelmei és sebei.

Legfőbb ezek közt, hogy a túlzó ultramontanizmus az állam erejét és intézményét kiséjítja s e törekvést a kormány és parlament is támogatni látszik.

Hogy a vallás egyenlőségről és viszonyosságról való állami törvények végre nem hajtatnak, ellenünk fordítottak, üressé tétetnek.

Hogy keresztyén jelszavak ürügye és címe alatt a vallásbéke felzavartatik.

TÁRCA.

Tudtok-e a multba nézni ?

*Bocskay emlékezetének ünneplése alkalmából írta:
dr. Körösi Kálmán.*

*Tudtok-e a multba nézni
Kálvinista magyarok?
Látjátok-e megvillanni
Azt a fátyolt, melyen annyi
Bus dicsőség átragyog ?*

*Érzitek-e mért hullattak
Lelkekes ősök annyi vért ?
Hát ti, hogyha úgy fordulna,
Tudnátok-e ti is újra
Talpra állni a hitért ?*

*Él-e benned Kálvin népe,
Él-e hü emlékezet ?
Megbecsülve nézd a multat,
Ugy mutatja majd az utat
Mely jövődhöz elvezet . . .*

*. . . Kél a sóhaj börtön éjén ;
Rabja jajját hordja szét ;
Kél a szellő tenger árján :
Hoz zsolozsmát, durva gályán
Küzködőknek énekét.*

*A haragvó vad viharban
Rémes ágyuk torka szól,
Hol a villám átcikkázik,
Ott a kardok éle látszik
Szent ügyünk csatáiból.*

*Hogy ha láttok bérc tetőkön
Szikla-szálat állani :
Mintha harcán rendületlen
Állna ott a büszke Bethlen
S Mózesünként Bocskay.*

*Bujdosók siralmát sirja
Pusztá mélyén éji dal ;
És a pásztor tűz világa :
Az talán a szörnyü máglya
Jézus vértanuival.*

*Még a sarjadó fűszál is
Egyre multakat regél.*

Hogy az 1848. XX. végre sincs hajtván az 1868. 53. t.-cikknek a lélekhalászat eltiltásáról való rendelkezése már is eltöröltetett.

Hogy míg a magyar papok nyomorognak, a kath. és nemzetiségi egyházak papjai a nagy állami javak birtokában vannak és mégis ennek dacára a közadóból az ő javadalmuk kiegészítése terveztetik.

Hogy a hazaellenes klérus és egyházak intézmények állami támogatásban részesülnek s a nemzeti nyelvnek érvényt szerezni még a templomban sem lehet.

Hogy az állam érdekei ellenére Apponyi az állami javakat az autonomia útján örökre elidegeníteni készül. Hogy Horvát-Szlavóniában a magyar kathólikus, református és lutheránus magyarok üldöztetnek.

Hogy az el nem ismert jezsuita rend misziói útján a vallásbékét megrontja és a más felekezetűek ellen büntetlenül izgat. Hogy, de mit számláljuk tovább, az állam, a magyarság a mi sérelmeink száma végtelen és itt az idő melyben ezen sérelmeink orvoslását kell követelnünk, melyben a magyarság és haladás érdekében küzdelemre, harcra kell szállanunk.

Fel hát a szent küzdelemre, a magyarság,

a haladás nagy harcára. Nem a fegyverek, hanem az igazság erejével, nem a nagy hősök, hanem a seregek Urának és Istenének nevével.

Készüljünk, szervezkedjünk, egyesüljünk.

Nem csak a kálvinisták, nem csak a protestánsok, hanem az egész magyarság. Nemcsak egy felekezet, hanem minden felvilágosodott művelt ember.

Nem egy vidék, hanem az egész ország.

Bocskay kezét fogott a más vallásu magyar hazafiakkal és a nép, az üldözött, hazátlan hajduság erejére támaszkodott.

Példáját kell követni nekünk is, és akkor nem lesz üres szertartás a Bocskay ércszobrának leleplezése s akkor nem lesz csak pusztá emlék a böszörményi ércszobor. A leleplezés a nagy fejedelem emlékének tiszteletében egyesült magyarság összetartását jelenti ki és pecsételi meg, a nagy fejedelem alakja pedig a szabad független magyarság diadalmas harcába mutatja az utat.

Dr. Ferenczy Gyula.

*Hogy hívőink jámbor népét
Mindhiába vágták, tépték
Ujra sarjadt, újra él.*

*Nép, hitéért ily keresztet
Nem viselt a földtekén;
Vérbefolytva, megalázva
Árva lett az Ur egyháza,
Földiekben oly szegény.*

*Mégse fájjon e szegénység;
Pompa, fény bár szebb talán:
Lám a menyből tornyainkra
Ékességül égi szikra,
Egy-egy csillag szállt alá.*

*Vak sötétben csillagunk volt
Üldözött hit, árva hon.
Egybe forrtak válthatatlan
Megpecsételt kapcsolatban
A sok utlan-utakon.*

*Kálvin népe ígéretnek
Földeül tekintsd e hont:
Kanaán a termő róna,
Kárpátokkal átkarolva
Éltető ölére vont.*

*Köre építsz, hogy ha sorsod
A hazára épited.
Védd a jussát, mert tiéd is,
Bármí jöjjön, mond ki mégis
Hogy „magyar hit“ a hited.*

*Oh ne légy a jog, szabadság
Zászlajához hűtlen!
Mutasd a tanúság rája:
A Kálvinus hit virágja
Szolga földön nem terem.*

*Jaj, csak lelked a gyűlölség,
Az ne töltse el soha,
Tenger volt a szenvedésed,
Még se ismerj gyűlölséget,
Mást tanít a Golgota!*

*A kiért az Ur kiszenvedett,
Mind testvér az, mind szeresd!
Nem nagy a szív, ám szerelmed
Egy világot átölelhet,
Ezt tanítja a kereszt.*

*Mult dicsőség fénye mellett
Járd jövődnek utait!
Égre nézz — ne földi rögre!
Meg van írva: mind örökre
Él az Isten, él a hit . . .*

Értekezés,

Tartatott a Tiszavidéki lelkészikör 1907. május 27-én Tiszakóródon tartott értekeztelen.*

A Magyar reform. lelkészi Congressus.

A napi kérdések közzül, melyek bennünket érdekelhetnek a t. értekezlettől fölhevítván, hogy foglalkozzam valamelyikkel, én mint leginkább megfelelőt, a lelkészi Congressus eszméjét választottam értekezésem tárgyául.

Az új zsinati törvény, különösen annak adóügyi része is kedvező tárgyalást kínálkozott volna, de megvalom egyházi szervezetünkénél fogva is az anyagiakkal való foglalkozást inkább világi hitrokonaink köteleességének tartanám, de meg lelkem inkább afelé a mező felé vonz, hol hivatásunk szerint az örök élet kenyere terem s az a víz csergedez, melyből a ki iszik, soha meg nem szomjuhozik.

De hogy mi is magasztos hivatásunknak megfelelőhessünk s az élet ezer bajai és küzdelmei között a bennünk lakozó Szentlélek tüzeit kialudni ne engedjük, mint lelkészeknek is szükségünk van arra, hogy mint a tanítványok Jézus menybemenetele után együtt maradjunk, hogy a Szentlélek ajándékát vehessük s Isten országa szent ügyét sikeresen munkálhassuk.

És már ez a legfőbb érv s döntő szempont a lelkészi Congressus eszméje mellett.

Sokat vitáztak, cikkeztek pro et contra már lelkész társaink e tárgyról, de én bennem megérlelődött az eszme mellett határozott álláspontot foglalni s bátran fölemelt fővel kimerem mondani, hogy egy hivatás magaslatán álló s helyesen gondolkozni tudó lelkész sem helytelenítheti, nem kicsinyelheti azok törekvését, kik a magyarországi ref. lelkészeket mint egy szent ügynek harcosait egy közös táborba akarják összegyűjteni.

Hiszen az erre való törekves már régen élt a jobb lelkékben. A vidékenként itt-ott élő lelkészi körök s azok között a mi tiszavidéki lelkészi körünk élete is ennek bizonyossága.

A közpapok mozgalma is, mely éppen egyházmegegyénk kebeléből s főként mostani Esperesünk buzgólkodása folytán indult meg, a mellett bizonyít, hogy mindig keresték a lelkészek jobbjai a hivatalos egyházi fórumokon kívül is azt a szövet, mely által céljainak megfelelőbben élhessenek s hivatásuknak súlyt adva igazán kovászai lehessenek a társadalom nagy egészének.

Az már a fő kérdés e tárgy körül, hogy ha életre való az eszme, miért nem birt idáig megvalósulni!? melyek voltak akadályai s miként volna megvalósítható?

Egyik legfőbb akadály volt a ref. lelkészek anyagi tehetetlensége. Mert bármily magas szárnyalású legyen is a lélek, bármily nemesen, ideálisan is fogjuk fel hivatásunkat, a családi gond, gyermekek neveltetése lenyűgözi a fent szárnyaló lelket is s gátul szolgál magasztos hivatásunk teljes betöltésében. Pedig *mégma minden kötelességünket betöltenénk is, el kell ismernünk, hogy csak haszontalan szolgálunk, mert csak azt teljesítettük amivel tartozunk.*

De már e tekintetben is kedvezőbb szellő lengedez. El kell ismernünk, hogy az a csekély congrua is, melyet idáig is már az állam juttatott részünkre némi tekintetben feloldozni segíti leláncolt szárnyainkat, s ha

még mint remélhető kedvezményes vasuti jegyekkel segíteni fog- hogy könnyebben összejöhessünk, közös erővel munkálni Isten országa szent ügyét: akkor a szegénység nem lehet tovább ok a lelkészi congressus nemes eszméjének megteremtésében.

Egy másik legfőbb ok, amiért idáig ez eszme tetet nem ölhetett, a hivatalos egyház vezetőinek s egyházunk világi tagjainak féltékenykedése.

Lássuk miből eredhet s alapos e ezen féltékenykedés!?

Ha a lelkészi Congressus hivatása magaslatán fog állani, melynek ellenkezője fölsem tehető, mert hiszen a magyarországi reformált lelkészek összesége legjobb erőit, tudásának szent lelkesültségének összegét fogja vinni abba a csatába, a hol egyházának a magyarországi reform. egyházak összegének szent ügyét, anyagi és szellemi fölvirágoztatását akarja megnyerni: akkor föl sem tehető az róla, hogy bármi tekintetben ellentétesen működjék a hivatalos egyházzal, melynek szintén ez a hivatása. Tehát nincs oka féltékenykedni a hivatalos egyháznak, a lelkészi congressustól, sőt ha nem emberi gyarlóságok vezérlik s ha magasztos hivatását igazán akarja szolgálni; akkor örömmel kell üdvözölni s utját egyengetni, hogy megalakulhasson mint vele egy célra törekvő szervezet.

Hogy világi hitrokonaink is féltékenykednek s veszeltyt látnak abban egyházukra, ha mi lelkészek tömörülünk hivatásunk teljesebb, hatékonyabb betöltése céljából: én azt hiszem bizonyos félreértésből származik csak. Mert hiszen az fölsem tehető, hogy benne csak egy is oly egyházát s hazáját szerető tagja egyházunknak, ki elvonni akarna bennünket egy olyan szervtől, hol nemes hivatásunknak élhetve legjobban megerősíthet bennünket küzdeni nem a kenyérért, mely elvész, hanem a kenyérért, mely megmarad az örök életre.

Hiszen mikor a lelkészek, a mi puritán reformált egyházunk elvei szerint Istennek lélekben és igazságban való imádását s az önzetlen felebaráti szeretet s ez által magyar reformált egyházunk építését keressük és munkáljuk a közös buzgóság megteremtése által is: lehetetlenség, hogy ebből világi hitfeleinkre csak leki-sebb sérelem is származzék.

A hol bennünket ilyen szent célok mozgatnak, a hol mi isteni tiszteletre gyűlünk egybe, ott hivatásunknál fogva nekünk kell a szószéken megállani, ott csak nekünk lehet döntő szavunk.

De mi beharangoztatunk s a kik velünk együtt imádni akarják az Atyát jöjjenek el, nyujtsanak nekünk segítő kezet a különösen reánk bizott szent munka mindinkább sikeresebb veztésében.

Ha már sem egyik, sem másik ok meg nem állhat, mely idáig a lelkészi Congressus eszméjének megtestesülését gátolta: az a legfőbb kérdés miként volna megvalósítható minél előbb célja szerint a közmegelegedésre.

Felfogásom szerint:

1. Mint szabad társadalmi vállalkozásnak méltányolni kell a már mult év Novemberében B.-pesten megtartott előkészítő értekeztelen munkálkodását, már csak a minél előbb való sikerülhetés szempontjából is s az akkor megválasztott elnök által még ez évben ősz szehivandó Congressuson meg kell alkotni multhatatlanul alapszabályainkat, mely szerint minden magyarországi ref. lelkész ennek szavazattal bíró tagja legyen; az egyház többi tagjai pedig pártoló tagok lehetnének.

2. A congressus célját egyházunk egyetemes érdekét szolgáló napi lapot kellene szerkeszteni, mely

* Kéretnek a protestáns szellemű lapok e cikk átvételére.

minden lelkésznek hivatalból megküldetnék s ez által összekötő kapocs lenne közöttünk, melyben közérdeki hirdetéseink is megjelenhetnének.

3 Csekély tagsági díjon kívül (10 kor.) a domesztikának kellene évi 10 ezer koronával hozzá járulni egyházunk ez egyetemes célja megvalósításához.

A többi részlet kérdés megvitatása s megállapítása az össze hivandó congressuson történhetnék. Csak ezekben a főbb dolgokban értsünk egyet, a szervezetnek áldott lelke majd megtanít, bár különböző nyelveken szólunk is, megtanít, hogy megértsük egymást s megépítsük a reformált lelkészi congressusban anyaszentegyházunk egyik erős várát, melyre örömmel és büszkeséggel fognak tekinteni még azok is, kik most kételkedve, csüggetegen, féltékenykeve vagy rossz hiszeműleg tekintenek annak megszüendő bölcsője felé s mely nekünk reformált lelkésznek hivatásunkhoz mért társadalmi súlyunkat nem csak az egyházban, de édes magyar hazánk életében is legtündöklőbbben lenne hivatalva dokumentálni.

Én ajánlom, hogy egy szívet-lélekkel csoportosuljunk a kibontott zászló alá mi ref. lelkészek. Az a kisdéd bátor csapat, mely a mult évi novemberében országunk szívében összegyűlt, a lélek által indítva mint előrs kémszemlét teljesített csak; most már kart karba fogva a szeretet, testvéries együttérzés indulattól ösztönözötten indulni kell az egész tábornak. A csonkabonkákat testben-lélekben megtörteket kivéve nem maradhat el egyetlen reformált lelkész sem szégyenérzet s lelkiismereti önvád nélkül.

Mutassuk meg a világ előtt, hogy a hitére méltán büszke Calvinista egyháznak hivatott papjai s pályarabságot szenvedett elődeinknek méltó utódai vagyunk.

Mely is úgy legyen. Amen.

Sonkád, 1907. majus 25.

Kocsis József
ref. lelkész.

Kálvin és a természet.

Doumergue Emil: *Calvin sa vie* stb. című művei III. kötetből Franciából fordította **Kónya Gábor** Magy. Ker. I. E. titkára.

(Folytatás és vége.)

De a csodálat az ösmeret ténye; főleg értelmi türemény. Kálvin nem volt az az értelmi lény, akinek mondják. Élvezte legalább is annyira a természetet, mint amennyire csodálta. És nemcsak élvezte, hanem azt is kijelentette, hogy kötelessége élvezni.

Magában az *Institutióban* arra akarja oktatni olvasóit, hogy „miképen kell használni a jelenvaló életet és eszközeit.” Feltaláljuk őt itt egészen, szélsőségtől távol levő, kiválóan mérsékelt temperamentumával. A „szükséges” mellett helyet kell adni az életben az „örömnél és az élvezetnek” (*oblectatio, oblectamentum.*) Micsoda élvezetnek? „A földi javak” és különösen a természet élvezetének. Ez valóságos kötelesség: „nem tartózkodhatunk (*non fugere ea possumus*) bizonyos dolgoktól, a melyek, úgy látszik, jobban gyönyörködtetnek mint használnak.”

„Azt kell vallanunk, hogy Isten ajándékainak használata nem rendetlenség, ha arra a célra szolgál, amelyekre Isten azokat teremtette és rendelte: ő azokat a

mi javunkra teremtette, nem pedig kárunkra. Minél fogva senkisek járhat helyesebb uton, mint ha gondosan nézi ezt a célt. Ha nézzük, hogy milyen célra teremtette a húst, úgy találjuk, hogy nemcsak szükségünkről is (*oblectamento ac hilaritati.*)” Igy a ruházatoknál is a szükségén kívül, tekintette, hogy mi a *tisztességes és kellemes*. A füveknél, fáknál és gyümölcsök-nél, a különféle hasznokon kívül, a melyeket azokban nyújt, *gyönyörködtetni akarta a szemet szépségökkel és még más élvezetet is akart szerezni illatukkal (aspectus gratia et jucunditas odoris).* „Mert ha ez nem volna igaz, a próféta nem emlitené Isten jótéteményei között, hogy a bor megvidámitja az ember szívet és az olaj fényessé teszi orcáját. Az irás nem emlegetné — hogy intsen Isten jóságára — hogy mindeme jókat cselekedte az ember számára. Sőt a természet összes dolgainak jóminősége is mutatja, hogyan kell azokat élveznünk, mily célból és meddig. Gondoljuk meg, hogy ha Urunk olyan szembetűnő szépséget (*pulchritudinem quae ultro in oculos incurreret*) adott a virágoknak, nem volna szabad örömrre fakadni annak láttára? Gondoljuk meg, hogy ha olyan kellemes illatot adott nekik (*tantam odoris suavitatem.*) nem volna kedvére, hogy az ember élvezze azt (*odoris gratia effici?*) Továbbá, nem oly különbséget tett-e a színek között, hogy egyik kedvesebb, mint a másik (*ut alios aliis faceret gratiores?*) nem adott-e bizonyos kellemet az aranynak, az ezüstnek, az elefántcsontnak és a márványnak, hogy azokat értékesebbé és nemesebbé tegye a többi érceknél és köveknél? Végül nem adott-e nekünk sok olyan dolgot, amelyeket kedvelnünk kell, anélkül, hogy szükségünk volna reájuk?”

„Hagyjuk tehát azt az embertelen filozófiát (*inhumana illa philosophia.*) amely nem engedvén meg az ember számára Isten teremtményeinek használatát, csupán csak szükségéből, nemcsak hogy oktalanul (*maligine*) megfoszt az isteni jótétemény megengedett gyümölcsétől, de lehetetlen is, hacsak — megfosztván az embert minden érzelmtől — *fatuskóhoz nem teszi hasonlónak.* De más részt, nem kevésbé gondosan kell megelőzni a testiség hajlamát, a mely határtalanává válik, ha féken nem tartjuk.”*

Mindössze annyi megmondani valónk van, hogy azt a filozófiát, amelyet Kálvin oly energiával vetett el, mint „embertelent,” azt a filozófiát, amelyet Kálvin megbélyegzett, mikor azt mondá, hogy az az embereket „tuskó”-vá, „fadarab”-bá teszi, azt a filozófiát keresztelte el a legenda a kálvinista címre.

* * *

Most már nem fogunk csodálkozni a annak hallatára, hogy Kálvinnak egyik kedvtelése és élvezete az volt, hogy néhány napot a mezőn töltött, „nyaralva,” a hogy mi mondjuk, „rustikálva” a hogy ő mondotta az ő festőibb nyelvén.

Lássuk, miként „rustikál” Kálvin?

Ime, így rendez Viret-vel egy falusi kirándulást (1550. július 23.) „Nem tudom már, ki csoda mondta nekem a minap, hogy ide készülsz; Ugy vettem ezt a hirt, mintha formális megegyezés kötelezne tégedet. Ha szándékszol jönni, nagyon kérlek, érkezzél hozzánk Szombaton. Nem minden évben van kedvezőbb alkalom. Vasárnap (július 27.) prédikálni fogsz a városban, én

* Institutió. III. r. X. §. 1. 2. 3.

Jussy-be megyek (kis falu Genftől 1—2 órányira.) Ebéd végeztével utánam jösz. Onnan elmegyünk együtt a falusi-urhoz (Veigy-be, a Salève alá.) Tőle átme gyünk a tulsó oldalra és rustikálni fogunk De Lisenél és Pommier-nél, Csütörtökig. Ha tetszik Pénteken kirándulhatunk Tornetig, vagy Belle-Rive-ig, én is elkísérek . . . Ugy intézkedjél, hogy el ne maradj. *

Egy nyolc évvel későbbi levét (1558. márcis 16.) arról tudósít, hogy Kálvin az orvosok rendeletére folytatta a falalusi kirándulásokat. „Leveledet — írja megint Viretnek — a város kapuin kívül kaptam meg, épen mikor elhagytam a testvérem tanyáját (*tigurinum*,) hogy egy másik faluba menjek, mert az orvosok azt rendelik, hogy utazgassak (*cursitare*) . . . Holnapig nem jövök vissza Genfbe. ** A velem rustikáló barátok, Normandie, Varenne, testvérem és saconex-i vendégünk szivesen köszöntenek. ***

Ide (Kálvin Antal ezen tanyájára, *inrustico tigurino*) jött, hogy néhány napig a „magány“-ba rejtse szomorúságát es a szegényt, amelyet sógorasszonyának házasságtörése okozott neki. ****

Itt játszódtak le azok a kevésbé szomorú események is, amelyek úgy vannak elbeszélve: „Vasárnap — kezdi Kálvin — elhatároztam, hogy falura megyek, hogy felhagyjak minden más dologgal és a három következő napot Caroli rendbeszedésére szenteljem (*ornando Carolo*) Már minden készen volt az utra és az időzésre, mikor egy eset hirtelen felforgatta összes terveimet. Nem találom a kommentárokat, a melyeket Farel küldött ***** és amelyekből mindenről tájékozódhattam volna. Amint hittem (és még most is azt hiszem) csalárdul elikkasztották tőlem; ez annyira felbosszantott, hogy másnap reggel ágyban kellett maradnom. A veszteség annál kellemetlenebb volt, mivel ama kommentárok olvasását mindidáig halogattam. Mindazáltal, amint lehigadtam, nem akartam lemondani a munkáról, amit neked megígértem. Este a holddal elindulunk. Ámde Tounayban egész éjjel annyira gyötörtek bennünket a bolhák hogy egy félórát sem tudtunk aludni. Három óra előtt fölkelünk, hogy menjünk Saconex-be. Feltartóztat a szakadó zápor-eső. Öt óraker eláll és mi erre az enyhelyre menekülünk, hogy nyugodjunk legalább pár órát.

Viret julius 14-én válaszol Lausanneból: „Igazán csodálom, hogy meg nem riasztott annyi csuda, ami mind épen akkor történt, mikor készültél tollat fogni és nem tettél le a munkáról, amin gondolkozol, Caroli ellen. De látom, hogy téged nem háborgat a csodákról és jelekről való babona. Pedig annyi eseményt joggal csodának lehetne tartani! az elveszett kommentárok, a betegség, az éjjeli harc a bolhákkal, szakadó eső, olyan dolgok, melyek nem hagytak neked nyugtot sem éjjel, sem nappal. Gondold meg! ha a bolháknak kény-

* Opera XIII. 603. p.

** Előző napon küldött levelet Macardnak: testvérem tanyájából, a hol vendégünk, Villamogius, Normandie és Varenne ebédelték. Opera XVII. p. 97. továbbá: „a nyugalom unalma kényszerít, bármi történjék, hogy öt napon belül visszatérjek, hivatalom végzésére“ Másnap már csak egy napot várhat. „Nem hoztam magammal titkáromat, mert az orvosok azt rendelik, hogy egészen vakációzzak. Ibid. XVII. p. 95. 97.

*** Petit és garmond Saconnex két gyülekezet Genftől Terney felé. Ibid. XVII. p. 92. 93.

**** 1562. március, Ibid. XIX. p. 327.

***** Farel 1545 junius 14-iki levele szerint Caroli által irt könyveket és jegyzeteket küldött neki, a melyeket le akart volna másoltatni, de nem volt ideje. Opera XXII. p. 93.

. . . Ez így megy tovább és így végzi: „Bárminő ez az ellenség, mégse egészen megvetendő: az ágyadat ellepett bolhák harapásai eléggé bebizonyíthatják ezt neked . . . Bátorság tehát! Csak vadászszál tovább is ama bolhákra és poloskákra, amelyek neked nem árthatnak, de képesek gyötörni azokat, akik kevésbé ösmerik őket és nem tudják olyan jól a pusztítások módját.“

telen voltál te engedni, micsoda vitéz katona volnál te a poloskák ellen! Mert ha leszállasz a porondra Caroli ellen, ama poloskák egyikével veszed fel a harcot, a melyek nemcsak a harapásukkal támadják ellenfeleiket, hanem illatukkal is . . . !

És Kálvin így válaszol: „Ha nem lett volna bátorságom visszahárítani a Caroli harapásait, te egészen feltüzeltél volna a bolhákról és a poloskákról való csinos és mulatságos hasonlatoddal.“

Rustikálás közben így tréfálkoztak néha, nagy, kegyes szakáluk mellett, a mi tiszteletre méltó reformátoraink, kissé magasan, kissé erősen, Kálvin is, mint a többi.

KÖZÉLETÜNK.

Felső szabolcsi ref. lelkészi értekezlet.

A felsőszabolcsi egyházmegye lelkészi kara május 27-én tartotta meg szokásos évi értekezletét Nyiregyházán Somogyi József dombrádi lelkész elnöklete mellett.

Elnök magas szárnyalású élénk figyelmet ébresztett beszéddel nyitotta meg az értekezletet, melyért mindjárt a beszéd elhangzása után köszönetét nyilvánította értekezletünk s egyhangulag felkérte őt arra hogy a D. P. Lap nt. szerkesztőjének engedelmével a gyűlés lefolyásától szóló ismertetés keretében egész terjedelmében tegye közé az elhangzott beszédet.

A beszéd különben a következő volt:

Nagytiszteletű Értekezlet!

A felvilágosodás a testi lelki szabadság bilincsekbe verésére a hatalmasok által már régen felidézett reactio névvel nevezett sötét szellem, mely mint a mesebeli sárkány levágott feje helyett újabb s újabbakat növel, újra megkezdette sötét munkáját.

Volt idő imitt-amott minden e sötét szellem a felvilágosodós szelleme által szinte teljesen legyőzöttnek látszott s méltó helyére az alvilágba vettetett, de ime újra kinőtt fejekkel előbujt sötét rejtekéből megkezdette átkos működését.

Minden szabadságnak gyilkos ellensége! Dühösen támadja, fegyvert nem válogat, a mi hasznos jó is! Kezében merre megy bilincseket csörget! Példákra ez uttal minek hivatkoznánk, ott van Oroszország, szabadságra vágó jó fiai közül hány vérzett el eddig! Itt vagyunk magunk is a lelki szabadság előharcosai fény a sötétségben! Lobogását ennek sokan nem szeretik, ki sötétbe vágyik nem szereti a fényt, bántja bagoly-szemét! Előhát, rajta hát újra sötét szellem, nyeld el mindenestül azt a kicsinyke fényt, hogy legyen boldogság, mindent elfedező sötétség itt ez egész földön!

Kicsike a csillag földünkről tekintve, és mennyi a

felleg, mely szépragyogását elfödni akarja; de mert ragyogása állandó és tiszta, előtünedezik nem fedezheti el végképen a telleg.

Kicsiny még aránylag a lelki szabadság de mert olyan vonzó tiszta fényvel ragyog és gondozva is van nem semmisülhet meg! Ti gondozgatjátok lelkésetestvéreim! Hát hogyha volt idő, midőn elődeink ezt a drága kincset könyek özönével furdették sokáig, hogyha volt oly idő, midőn elődeink vérök hullásával mentették meg ezt, hiszem mi sem leszünk hozzá hűtelenek, megvédjük hogy ha kell életünk árán is!

De nem elég csupán érette szenvedni, hanem védelmezni, érette tenni kell! De hát hogyan tegyünk és mit cselekedjünk? Midőn Pál apostol Silással Fillppi börtönében volt elzárva s a támadt földrengés felpattantotta a börtönök zárait a börtönőr azt gondolván hogy a rabok elmenekültek, felelőségének érzetében önmaga akart véget vetni életének: Pál megnyugtató szavai után e kérdést tevő fel: Uram mit kell nékem cselekednem. Azt a feleletet kapta: Higgy az Ur Jézus Krisztusban és üdvözülj. Én is azt mondom higgy a Jézus Krisztusban a lelki szabadság első isteni bajnokában és üdvözülj, előbb vagy utóbb diadalmat aratsz! Jézus ismerete rendíthetlenné teszi a benne vetett hitet, a benne vetett hit győzelemre segít. A támadó ellenség száma megszámlálhatatlan, a kis védő sereg számát növelni szent kötelességünk! Hol növelhetjük azt? hát az iskolában, fel a legnagyobbig. Én azonban mostan csak a népiskoláról akarok szólni.

Velem történt egyszer, egy művelt urinó a ki katolikus kérdezte hitünket, én elmondtam neki. Nagyon szép mondotta, de hát ez tiszta gondolkozású és erősen képzett embereknek való. Igaza volt neki. Az vár tehát reánk, hogy iskoláinkban hitünk minden tagját ilyen tiszta, vallását ismerő gondolkozni tudó emberré neveljük. Hogy mennyi a hiány minek magyaráznom, jól tudjuk mindnyájan! Iskolásanik nagyobb tömege mint 4 osztályt végzett növendék kerül ki. Megtanulja tehát az ó-szövetségi szent történeteket, az új-szövetségből a Jézus életét s ennyi az egész. De hogy mit, miért hisz, miért református, mily drága kincsnek van a birtokában, arról fogalommal közülök kevés bir. Az urvacsorához készítgetjük őket; évek mulasztását, egész iskoláknak szellemi hiányát nem tudjuk pótolni. Új tantervet tehát kevés históriát, kevés megoltatást többet a Krisztusból, többet a lélekből. Mert így teremthetünk egy hatalmas tábort, mely hiven védendi az emberiségnek legnagyobb vagyonát, édes szabadságát. Mi meg tartsunk össze szabadság vezéri, találkozzunk sokszor, értekezzünk sokan, eszméket cseréljünk, a jót cselekedjük, fel a védgátakra!!

A mély hatást tett beszéd elhangzása után elnök tekintettel arra, hogy megbízatásuknak ideje a 3 év lejárt, a megbízatást az egész tisztikar nevében tisztelettel a közgyűlés kezébe leteszi. A gyűlés a lemondott tisztikart újabb 3 évre közfelkiáltással megválasztja a Horkay Barna elhatározásával megüresedett jegyzői tisztséget pedig egyhangulag alulirotra ruházza.

Ezután ifj. Görömbey Péter mándoki lelkész az egyház és állam egymáshoz való viszonyáról tart a figyelmet mindvégig lekötő lelkes és tanulságos szabad-előadást. A kérdés történetével foglalkozik a legrégebb időktől kezdve. Majd párhuzamot von a katolikus egyház s a protestáns egyház államhoz való viszonya között. Kimutatja hogy míg amaz a cuius regio eius religio féle elvek ugyszólván mindenütt visszaélt a hol uralkodó egyházként szerepelt s türelmetlen volt a többi

felekezetekkel szemben, addig a protestáns egyház soha nem élt vissza hatalmával a mint ezt Németország s Anglia példája fényesen igazolják. Az egyház s állam egymáshoz való viszonyának különféle formáiról szólva arra a következtetésre jut, hogy épen a fentebb érintettek elkerülhetése végett a szabad egyház szabad államban féle elv volna a legideálisabb.

Majd a magyarországi helyzetet ismerteti szintén történeti alapon. Fejtegetésének legérdekesebb része az volt midőn a magyarországi prot. egyházak s a kath. egyházak államhoz való viszonya közötti különbséget fejtegette. Részletes, ugyszólván minden fontos kérdésre kiterjeszkedő fejtegetést ad, a prot. egyházak által kivívott alaptörvények hatását eredményét nagy készülettel s alapos tanulmányokkal ismerteti. Kellő tájékozottsággal s részletességgel foglalkozik a mai helyzettel. Ma az u. n. egyházvédői elmélet az uralkodó, ma az a cél dominál, hogy az egyházvédői államiséget kiépítsük. Elvben ez keresztül is van vive, de a gyakorlatban reánk protestánsokra nézve talán soha se lesz. Magyarországon tulajdonképen van egy állami egyház s e mellett türt felekezetek. Ugy hogy még ma is a jogainkat lépten nyomon megtagadó állammal szemben védekezni vagyunk kénytelenek.

Nincs előttünk más ut, mint az 1868—53 t. c.-ben kilátásba helyezett egyenjogúság megvalósítását a leg-határozottabban követelni, hogy a szabad egyház szabad államban féle elv valahára nálunk is diadalra jusson. S hogy ezt elérhessük nem szabad visszariadnunk a harcától a küzdelemtől sem.

A nagy érdeklődéssel hallgatott előadás után a gyűlés előadónak köszönetét nyilvánította s egyszers-mint felkérte, hogy az előadottakat tegye közkinccsé az által, hogy kidolgozva a hivatalos lapba küldje be. Egyben épen az elmondottak hatása alatt közgyűlésünk elhatározta hogy átír az egyházmegyére hogy a hivatalos lapban is közzétett s a szekularizációra vonatkozó Kutas Bálint féle javaslat elfogadása érdekében pártólólag írjon fel az egyházmegyére az egyházkerületre.

Ezután alulirott ismertette az alsószabolcsi ref. egyházmegye lelkészegyesületének az orsz. ref. lelkészegyesület létesítésére vonatkozó hozzánk megküldött határozatát szólva egyszersmind a kérdés eredetéről fejlődéséről s jelen állásáról. A fejtegetést hosszabb eszmecsere követte s végül a többség arra a megállapodásra jutott, hogy az alsószabolcsi átiratban foglaltak felett napirendre tér s az orsz. ref. lelkészegyesület létesítését ez idő szerint nem tartja szükségesnek.

Jóllehet az idő meglehetősen előrehaladt mire ide eljutottunk mégis nagy érdeklődéssel hallgattuk Korocz József tanulságos felolvasását s előadását, mellyel az egyetemes konventnek az egyházi adóról szóló 1904—3. t.-c. végrehajtása tárgyában hozott határozatát ismertette. Előadása azonban nemcsak a nevezett határozat ismertetése volt, de valósággal szakszerű felvilágosítás, utmutatás a kérdés labirintusában. Ugy hogy előadásának befejezése után nemcsak köszönetét nyilvánította a közgyűlés de felkérte őt arra hogy tudásával szakismeretével támogassa lelkésztársait e nagyfontosságú kérdés megoldásában, keresztülvitelében. Végül többek hozzászólása után közgyűlésünk magáévá tette esperes ur abbeli indítványát, hogy majd annak idején, ha a konventi adóalapi bizottság szétküldi a szükséges úrlapokat, Kisvárdá, Nyiregyháza s Nyirbátor központokkal lelkészi összejövetelek tartassanak, hol aztán Korocz József ur, vagy esetleg más valaki szakszerűleg ismertetné az ügyet, hogy így az e. m. lel-

készi kar kellő egyöntetűséggel s tájékozottsággal járjon el e fontos kérdésben.

Pár kisebb rendű ügy letárgyalása után azzal a tudattal oszlott szét értekezletünk, hogy az elmúlt órák szellemi munkája lelki haszna után immáron — lévén egy óra — a test is megérdemli a magáét.

Bokross Elek,
értekezleti jegyző.

Lelkeszi értekezlet.

A tiszavidéki lelkeszi kör f. évi május 27-én tiszakörödon értekezletet tartott, melyen a körnek 12 tagja vett részt. A tanácskozást istentisztelet előzte meg melyen Kovács Károly nagyszekeresi lelkesz prédikált Máté XVI. 15—18 alapján nagy készültséggel és kellemes szónoklási modorával mindvégig lekötve a hallgatóság figyelmét. Szereplését a kör jegyzőkönyvi közönnyel jutalmazta.

Azután Nagy László elnök úgy a maga, mint a tisztársai nevében — a mandátum lejárván — beadta lemondását. A kör nagyon nehezen vált meg szeretett elnökétől, de ő sokoldalú elfoglaltságára hivatkozva ragaszkodott lemondásához, igérvén, hogy mint köztárgyban olyan odaadással fogja munkálni a kör céljait. Erre a tisztikar titkos szavazással megválasztatván, az új 3 évi ciklusra elnök lett Kocsis József, alelnök Kormány Bertalan, jegyző Sipos József.

Leverőleg hatott a jelenlevőkre az értekezlet Nesztorának a legelső egyházmegyei értekezlet (30 év előtt) összehívójának, Mándy Benő nyugalomba vonult lelkesznek az elnökhöz intézett levele, melyben tudatja, hogy öregsége miatt az összejövetelekre el nem mehetvén, a körből kilép és átengedi helyét fiatalabb, hasznavehetőbb kartársnak. Azonban az értekezlet nem fogadta el a kilépést, hanem kimondotta, hogy Mándy Benőt élte fogytáig tagjának tekinti és bár egyetlen gyűlésre se jöhessen el, azért helyét nem fogja mással tölteni be. E határozatot egy háromtagú küldöttség fogja átadni a mindnyájunktól tisztelt és szeretett öreg kartársnak.

Egy másik bizottságot azzal bizott meg az értekezlet, hogy az 1904. évi III. t.-c. végrehajtásának, illetve az erre vonatkozó 1907. évi III. t.-c. végrehajtásának, illetve az erre vonatkozó 1907. áprilisi 90. sz. konventi határozat betartásának módjáról, az egyházi adóteher csökkentésére szánt államsegély megnyeréséhez szükséges előmunkálatok miként végzéséről elabóratumot készítsen, igyekeztvén az egyházak, egyháztagok és behivatalnokok érdekeit minél teljesebb egyensúlyba hozni és ezen munkálatot közölje az egyházmegye lelkeszeivel.

Nagy tetszéssel fogadta az értekezlet új elnökének Kocsis Józsefnek felolvasását a lelkeszi kongresszusról. A lelkes hangú felhívás valamennyi egyházi lapban közöltetni fog a kör határozatából.

Azután Sipos József tartott előadást az 1848. XX. végrehajtásának szükségességéről, melyet lapunk jövő számában közlünk.

Délután egy óráig tartott a tanácskozás a zöld asztalnál, azután folytatódott a fehér asztalnál, hol a kedves, vendégszerető fiatal háziasszony e reá nézve

első próbán gazdasszonyi talentumának fényes bizonyosságát adta, mit is az emelkedett hangulatu vendégek lelkes pohárközöntőkkel honoráltak.

Scriba.

Kerületi közgyűlés.

Ritkán tanácskozott fontosabb ügyekről és nehezebb időkben a kerület, mint a mostani alkalommal. Egy rendszeres tudósítás keretében nem is lehet ezen körülményt kellően kidomborítani, de ilyen hosszadalmas munkára nincs is ma már szükség. A kerületi jegyzőkönyvet már is nyomják s a régi tudósító a kollegiumi „Nagykules“ is felmondta a szolgálatot. Emlékezzünk hát csak így rapszódikusan a három napos gyűlés lefolyt dolgairól s azok között elsősorban a grófról, ki egész a harmadik nap esti 9 óráig folyton magán elnökölt és vezette a tárgyalásokat.

Ő nyitotta meg a gyűlést is természetesen. Beszédében elparentálta az elhunyt jelesek, üdvözölte gr. Tisza Istvánt s jellemezte az idöket, melyek gonoszak. Kitért a zsinati törvények megerősítési záradékára, a ref. népiskolák, felső tanintézetek nehéz viszonyaira s az államnak ezek ellen intézett kisajátítási törekvéseire. A debreceni egyetem, illetve a bölcsészeti fakultás két új tanszékének dolgaival és a ref. egyház két jubiléus püspökének üdvözlésével végződött e szép, okos kálvinista beszéd, melyet kinyomatni határoztak.

Ezután jött a főtiszt. püspök ur ünneplése a kerületen és odahaza és az ünnepi ebéden. De mindenütt lelkesen, megindítóan, az ünnepelhez méltóan. Lám, mégis csak szép dolog volt, hogy a szatmári egyházmegye ezt a mozgalmat megindította.

A jubileum után mindjárt a választások kezdődnek. Konventi rendes tag lett *Ujfalusi Béla* póttagok: *Domahidi Elemér* és *Karay Sándor*, ez utóbbi zsinati pótkepviseelő is. Eltekintve a tanárválasztásoktól sok fontos bizottságot alakított ez a gyűlés. Ilyen első sorban a híres *adóügyi kiküldöttség*, mely a 3.000.000 korona sorsáról lesz hivatva dönten. Ezek közé az egyház kerület sorba Szele György, Korocz József (Bercel) Lévy Mihály, Böszörményi Béla (Battonya), Szabó Antal, Leelősy István, Asztalos Kálmán, Kozma Zsigmond (nagybajomi), Vigvári Mihály (n.-bereg) Kovács Lajos (panyolai) Vass János (őri), Kutas Bálint, Sátor Dávid lelkeseket választotta be.

Tizenhárman vannak, hogy minden egyházmegyébe eljuthassanak. Hozzájuk ugyan ennyit fognak választani az egyházmegyék s végül elnököt a konvent fog nevezni feléjük. Így 3—3-anként fognak kiszállani az egyházakban és itélni az adó ügyben. A ki egyházának 10°/o-on felüli adóját átakarja az állami segélyre háritani, az jól felkészüljön és előre tanulmányozzon át minden ide vonatkozó utasítást és határozatot. A segélyt nagyon magas árért adják, de annak a ki tervszerűen elkészül, mégis csak megadják.

Az egyházkerületi *nyugdíjbizottság* tagjaivá Görömbe Péter, Szele György, gróf Degenfeld József és Domahidi Elemér választattak meg. Ezt a választást szerencsésnek kell tartanunk. Annyi lelkesztársunkat érdeklő fontos ügy eldöntése jó kezekbe került. Csak az egyházmegyék is résen legyenek s ebből a nyugdíj dologból nem lesz veszedelem, hanem áldás a minnek lennie kell.

A lelkészeket érdekelheti az a fontos döntés is, mely gróf Tisza indítványára az alkotmányügyi törvények végrehajtására nézve hozott s mely abban áll, hogy azon egyházakban, melyben az új törvények folytán a presbiterek száma változik az egész presbitérium mandátuma lejártnak tekintvén a presb. egészen újonnan alakítandó meg.

Még ebből baj lehet, de hát a fiatal vezért nem igen lehetett megállítani.

Nem lesz azonban semmi baj abból, hogy az új lelkész választási törvények, azonnali foganatba viseli a kvalifikációs részökben elhatározottat. Szabad a pálya s azok a kiknek oklevelök megvan, mindenütt jelölendők (kivéve a hol ez a jelölés mi a régi alapon megtörtént). Üres egyházak így jutnak papokhoz, öreg lelkészek pedig káplánokhoz. Ugyan is, minden egyházmegyéről telterjesztett káplán tartási kérvény kedvezőleg intéztetett el. Kifogásoltatott azonban, hogy a megyei határozat nem hangsúlyozott mindenütt a szolgálat képzetelenséget és a káplántartási szükségét. Melegen ajánlották az öreg atyák segédet kérő leveleit; szép, de e miatt a mi derék Segesváry bátyánk majd hogy káplán nélkül maradt.

Az egyházmegye ügyviteléről általában többször szó esett. Bizony pötyögősön megy néha a dolog, de majd megjavul a helyzet ha a közigazgatás költségeinek fedezésére az államsegély hozzáférhető lesz. A kerületi javaslat 1500 kor. óhajtott adni a 3.000.000 kor. terhére egy-egy esperesnek. A dolog még egyelőre függőben maradt. Ma még nem ismerjük ki magunkat az új helyzetben. Lám még az is csak most lett világos, hogy az egyházmegye a középiskolákat illető tanügyi dolgokba nem avatkozhatik. Nánást érdeklí az eset, hol az egyházmegye más tanszékre óhajtotta meghirdetett a pályázatot, mint a nánásiak.

Ezzel aztán áttérhetnénk a tanügyekre, a főiskola dolgaira. Itt az az öröndetes, hogy haladunk az egyetem felé. Két új tanszéket most töltött be a kerület a kollegium régi tanítványával, állandó büszkeségével dr. Fiók Károlylyal és a megnyerő modoru, rendkívüli előadóképessege, nagy jövőjü dr. Pap Károlylyal, a beregrákosi lelkész társunk fiával. Két új tanszék felállítására iránt pedig a felemelt fizetési átalánnyal az igazgatótanács javaslatára utasított. A főiskolai orvos-tanári állás is betöltetett megválasztatván rá dr. Trocsányi Béla h. orvostanár. A megválasztottak fogadják itt is mindnyájunk jó kívánatát is. A depr. ref. egyetem ügye áll vagy esik velök. Juttassák diadalra. Ludul hát mégis a nagy vállalkozás, kezd épülni a debreceni egyetem. Ennek a jele az is, hogy a régi 15 akad. tanárnak 500 kor. tandíj-osztalék utaltatott.

Ha a tiszadadai birtokot parcellázták s eladták volna, rendezni lehetett volna törvény és méltányosság szerint az egész már-már odiosus fizetés rendezési ügyet. De a mi agrár feudális álláspontunk nem szívesen hallgatja ennek a különben haszonra vett s nem alapítványi jellegű nagybirtoknak az eladását, noha világos, hogy az iskola azt nem kezelheti úgy mint egy magántulajdonos és az is, hogy Tiszadada, Büdszentmihály, Tiszapolgár csaknem szinte református magyar lakossága a nagybirtokok s a dadai birtok miatt is kivándorolni kényszerűnek. Az eladás meggátlása miatt a főiskola évi 50.000 korona jövedelem többlettől esik el s ezen a körülményen semmi ultramontán okoskodással nem lehet segíteni. (Az egyházak alapja a föld, ezt Dombi mondta, de mondták többen is. Nem olvastam ezt a locust a Megváltó szavai között) Majd segít azonban az

idő és jobb belátás. A mult alkalommal 12 szó volt az eladás mellett s 30 egynehány ellene. Ma pedig 24 s csak 5 szóval bukott el ez az ügy, melyért az ifju vezér a felelős gróf Tisza István, ki nem bir a temperamentumával, és így szokszor összecsap a tapasztalt és körültekintő elnökkel, ki is régebben ül az elnöki székből, de messzebb is lát mint az ifju dalia, kinek az a baja, hogy nagyon fiatal . . .

Azonban mindenki megesik s így bírósági ügyek is voltak. Csekei: első bíróság új ellátásra utasított. Makói: első bíróság határozat helybenhagyott. Költiséget közpénztár fizesse; örvéni, gégényi, kislónyai, makói s. lelkész, szamosujlaki ügyek: visszaadtnak az első bíróságnak. Nagy György panasz, a berekböszörményi (bíróság leszállítással), nagybajomi, pazonyi békési: első bíróság ítélete megerősített nagykeréki, csak arról a helyről mozdított el; a hódmezővásárhelyi h. lelkész: egy havi fizetését adjon vissza; tetétleni egyház és tanító: egyházmegyei ítélet részben megváltoztatott.

A kerület általában bonyodalmasan, de kegyelmeesen ítél. Azt kér referens is.

KÜLFÖLD.

A francia szétválasztási törvény.

(Folytatás.)

A következő napon a pápai ügynököt Montagnini di Mirabellót, a ki Lorenzelli nuntius elutazása óta a francia püspökök és vatikán között közvetítő volt, a kormány kiutasította Franciaországból még pedig azon okból, mivel a francia klerust az ország törvényei ellen izgatta. A pápai ügynöknek a vizsgáló bíró által lefoglalt irataiból aztán kitünt, hogy a pápa a többek között azt tanácsolta a francia katolikusoknak, hogy a börzén a la baisse játszanak s így félelmet keltvén a kormány bukását idézzék elő. Mindenesetre szép tanács Krisztus helytartójától! Az iratokból, a melyek közül a Temps, továbbá a Frankfurter Zeitung többeket nyilvánosságra hozott nagyon szomorú s a vallásra megalázó dolgok tüntek ki. Cselszövények, megvesztegetési kísérletek, féktelen izgatások az állam ellen, — ezek voltak azok az eszközök, a melyekkel a pápai ügynök dolgozott. Erre a szerepre célzatosan azért választották Montagninit, mivel kellemes külsője ember volt s így bizonyos irányadó körökben a nőkre gyakorolt befolyásánál fogva a klerikalikusoknak hasznos szolgálatot tehetett. A mint aztán kitudódott, a szent férfiú nagyon is kiaknázza a helyzet előnyeit s arcpirító bachanáliákra kapott s fogadott el meghívásokat.

A pápai ügynök kiutasításának a napján a kormány megkezdte a püspöki paloták és seminariumok kiürítését. A 87 éves párisi érsek Richard Denys Cochin klerikális képviselő házába költözött. A közönség csekély kivétellel a kormány eljárásával szemben meglehetősen hidegen viselkedett. A pápa a szétválasztási törvény ellen való harcában a francia népre többé nem számíthat, a csata elveszett.

Ily körülmények között a kormány elkerülni akarván a vallási háború kitörését, új törvényt dolgozott ki, a mely a katolikusok helyeslését is megnyerhette. A javaslatot december végén terjesztették a parlament elé s 1907 január 2-án emelték törvény erőre. Briand a

senatusban 1906 december 28-án tartott híres beszé-
dében utalt arra, hogy a francia lelkészség az első
törvényt elfogadta, sőt örömmel üdvözölte volna, de
Róma által kényszerített az ellenszegülésre. Ha nem
alkalmaznának Rómában, — mondá a miniszter — el-
lenállhatatlan kényszer eszközöket, alávetették volna már
magokat a törvénynek. Mindenesetre a katolikus pap-
ság helyzete súlyos és kínos: ha meghódolnak a pá-
pának, akkor mint francia polgárok jönnek összeütkö-
zésbe lelkiismeretökökkel, ha nem hódolnak meg, úgy
Rómában hamar megtalálják az eszközöket, hogy álla-
sukat elveszítsék. Az új törvénnyel tehát lehetetlenné
akarjuk tenni az egyháznak, hogy a törvény területét
elhagyja. A mit ő kíván, a mit mi nem vagyunk haj-
landók neki megtenni, az az üldözés. Mi ellene csak
a szabadság fegyverével harcolunk. A szabadság a
legnagyobb és legerősebb ellenség, a mely az egyházzal
szembe szállhat.

Az 1907 január 2-iki törvény a katolikus lel-
készségnek a kultusz gyakorolhatása végett az 1881-iki
gyülekezési és 1901 egyesületi törvényt bocsátja ren-
delkezésére (Art. 1.) A hol kultuszegyesületek nem ala-
kultak az 1905 december 9-iki törvény szerint, a temp-
lomok, kápolnák szabad rendelkezésére állanak a hi-
veknek és lelkészeknek (Art. 2.) A püspöki paloták
és seminariumpok az állam által visszavételnek. A lel-
készlakok is visszaszállnak a községekre (Art. 3.) Sok
helyen a benne lakó lelkészeknek azonnal bérbe adha-
tók. Azon községekben, ahol nincsennek lelkészlakok,
a lakásért járó kártalanítás megszűnik, ha nincsen kul-
tuszegyesület. Az egyházi javak, a melyeket az 1905.
törvénynek megfelelő kultuszegyesületek részére nem
lehet követelni, nyilvános jótékony intézetekre szállnak.
(Art. 4.) Az új törvény kihirdetése után egy hónap alatt
az 1905-iki törvény által lelkészeknek megszabott já-
randóságok (de nem a nyugdíjak) mindazoktól elvonan-
dók, a kik hivatalukat oly lelkészségekben gyakorolják
a hol sem az 1905-iki sem az 1907 január 2-iki tör-
vényhez nem akarnak alkalmazkodni (Art. 5.) Az 1905
december 9-iki törvény minden intézkedésével fentar-
tatik, a mennyiben az 1907 jan. 2-iki törvénnyel ellen-
tétben nem áll.

A római szentszéktől a felelet nem sokára meg-
érkezett a „Croix“ és „Univers“ lapban közölt encyk-
likával, a melyet a pápa Franciaország érsekeihez püs-
pökeihez, a francia lelkészséghez és a francia néphez
intézett. X. Pius tiltakozik azon szemrehányás ellen,
mintha ő hivei üldöztetését akarná kierőszakolni, hogy
ez által a hitet és buzgóságot fölébressze, hiszen az
üldöztetés magában véve mindig rossz dolog és nincsen
megengedve rosszat tenni, hogy abból jó származzék.
Valóban szép keresztyéni elvek! Ha pedig a pápa to-
vább így nyilatkozik: Mindjárt első órától kezdve ellen-
ségeink arra törekedtek, hogy minket egymástól elvá-
lasszanak s köztetek egyetlenséget keltsenek, — akkor
bizonyára nem áll meg többé az igazság mellett. Épen
az ellenkező az igaz. Hát art. 4. nem mindenképen
megakadályozta az elszakadást? Nem nyilatkoztatta-e
ki Briand a képviselőházban?

A lelkészek a kik püspökeiktől elválnak, rossz
lelkészek és nem érdemelnek tiszteletet? Nem vona-
kodik-e még ma is az 1905-iki törvény szerint alakult
s így szükség képen szimatikus kultuszegyesületeknek
az egyházi javakat átadni? Mi marad tehát meg a
pápai nyilatkozatból? A pápa továbbá tiltakozik az
egyházi javaknak a jótékony intézetekhez való utalása
s az egyházi épületeknek az államra és a községekre

való ruházása ellen. A -mi az évenkénti bejelentést
illeti a kultusz gyakorlására vonatkozólag az 1881-iki
törvény szerint, azt elismeri a pápa, hogy azt meg-
engedhetné volna, hogy a pap az ő egyházában csak
birtokló minden jog nélkül (simple occupant sans titre
juridigne). Az új törvény még rosszabb, mint a szét-
választási törvény és elvetendő, mivel a hierarchia
íránt való tiszteletet, az egyház és javainak a szabad-
ságát sérti.

Január 15-én tartották meg Passyban Páris mellett
a La Muette kastélyban a francia püspökök a szétvá-
lasztási törvény óta a harmadik gyűléseit. Ezen gyű-
lésnek épen úgy mint az előbbieknél semmi eredmé-
nyök nem volt. A francia püspökségre nem sokat adnak
a vatikánban, a pápa akar mindent eldönteni. Maga
VII. Gergely nem követelt magának oly nagy uralmat
mint ma X. Pius. A gallikán önállóságnak az utolsó
nyoma is eltűnt. A gyűlés tényleges vezetői nem a
francia bibornokok voltak Richard (Páris) Coullié (Lyon)
és Lecot (Bordeaux) hanem a pápa maga, az ő állam-
titkárja Merry del Val és az őt képviselő Vico belga-
nunciust.

Három nagy kérdés foglalkoztatta a püspököket:
A kultusz gyakorlása és fentartása a nagy és kis semina-
riumok szervezése. Azonban csakis inkább kívánságaikat
fejleszték, ki mint határozatokat hoztak volna. Ezek Ró-
mának vannak fentartva. A mi a kultusz gyakorlását
illeti, a püspökök megkérdezték Rómában: Megtehetik-e
az 1907-iki törvény által követelt bejelentéseket, külö-
nösen olyan községekben a hol a tanács békés hajlamu?
Róma felette az volt: Sem kultuszegyesületek sem be-
jelentések. (Ni associations, ni déclarations.)

A kultusz fentartására a püspökök kultusz fillért
rendeltek, a Péterfillérnek megfelelőleg. Ezen kívül
számítanak a stolaris jövedelmekre is. A lelkészeknek
megengedik előbbi lakásuk bérbevételét. A hol a lel-
készek az eddigi lakásukban kedvező feltételek mellett
nem maradhatnak és a községben megfelelő lakást nem
találnak, onnan elhelyezik a lelkészeket. A nagy és
kis seminariumpok szervezését illetőleg az 1875 és 1880-iki
idevonatkozó törvényt vették igénybe a püspökök; kü-
lönös felügyelet alá vevődök a katonai szolgálatra be-
hívott seminaristák. Valamely nagy seminarium igaz-
gatója tartozik időközönként meglátogatni őket a ka-
szárnyákban.

A püspökök gyűlése aztán az orleansi és dijoni
püspökök vezetése alatt küldöttséget menesztett Rómába,
hogy a pápa döntését kikérjék a javaslatok felől. Ezen
javaslatok között különösen kiemelendő a bérleti szer-
ződés gondolata a püspök és a lelkész között egyfelől
és a prefektus és polgármester között másfelől, a melynek
alapján a templomok 18 évre az egyházi hatóságok
rendelkezésére állanak. Egy a pápa által jóváhagyott
formulát ezen bérleti szerződéshez a következő határo-
zott kijelentéssel tettek közre: „Mi kijelentjük, hogy a
haszonélvezeti szerződés vagy mindenütt gyakorlatba
jön vagy sehol sem fogadjuk el. Ezen szerződések csak
azon pillanatban lépnek érvényre, a midőn a záradék
a község és más hatóság képviselői által egyhangulag
jóvá hagyatnak.“ Briand azonnal elfogadta ezt az eszmét
dacára a radikálisok heves ellenzésének. Egy körlevél-
ben négy tervezetet küldött a prefektusoknak a püs-
pökök által javasolt bérleti szerződésekkel egy új con-
cordátum kötését indította meg és a francia községeket
a katolikus klerusnak szolgáltatta ki. Ennek dacára
február 19-én a parlament nagy szótöbbséggel bizalmat
szavazott Briand egyházpolitikájának. Ellenben ismét

nehézségek emelkedtek a vatikán részéről, mivel Briand ahoz ragaszkodik, hogy minden lelkészváltásnál új bérleti szerződés köttessék és hogy sem külföldi, sem szerzetes, hanem csak világi lelkészek legyenek arra jogosítva. A vatikán a szerzeteseknek a lelkészi hivatalból való kizárását elfogadhatatlannak jelentette ki. Így lehetséges, hogy ez az első és egyetlenegy pozitív javaslat valamely „modus vivendihez”, a melyet az egyház eddig tett, ismét hajótörést szenved intransigens álláspontján. Egyelőre a tárgyalások megszakadtak. A papok azt az utasítást kapták, hogy mindaddig mondjanak meg az egyházakban, míg erőszakkal el nem távolítottak. A míg Briand lesz kultuszminiszter, ez nem fog megtörténni.

(Vége köv.)

Veress István.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Világosság a 3-ik egyetem kérdésében. Ismeretes e lap tisztelt olvasói előtt, hogy nagy idők óta valóságos egyiptomi sötétség sűrű tellegei lebegtek a felett a kérdés felett, hogy hol fog felállítani a 3-ik egyetem? Városok városok után léptek sorompóba, küldöttségek küldöttségeket követtek s hol innen, hol onnan, vették ostrom alá a kultuszminisztert s azokat a magas tényezőket, akiknek ebben a kérdésben a dolog természetéből kifolyólag döntő szavuk és befolyásuk van. Ám ezek a tényezők, mint a dodonai orákulom, minden alkalommal általános kijelentések frázisainak a köpönyegébe burkolódtak s a mikor világos beszédre került volna a sor megnémultak, mint a mithológiai Sfinx s az *a* után a *b*-ét sohasem mondták ki. Nos hát ez a Sfinx folyó hó 30-án megszólalt s szavára általános örömiadal kell hogy keljen mindazon keblekben, melyekben e haza földjén igaz magyar sziv dobog. A homályba a fény sugarát annak a férfinak határozott és minden félremagyarázatot kizáró nyilatkozata lövelte, kinek érdemei és sokszorosan biztosított férrias tekintélyénél a hazában ez idő szerint csak népszerűsége nagyobb. Ez a férfiú nem más, mint **Dr. Thaly Kálmán** Debrecen városának éppen most ünnepelt nagynevű országos képviselője s a Tiszántuli egyházkerület tanácsbírója. A történelmi jelentőségű nyilatkozat a most lefolyt egyházkerületi közgyűlés 2-ik napján történt. Ebédre gyűltünk össze s a komoly felszólalások közben **Dr. Thaly Kálmán** is beszélt lelkesen s fentjárva a magasabb régiókban. Alig ült vissza helyére, általános figyelem között felállott Domahidy István ez a hajthatatlan jellemű rokonszenves igaz magyar kuruc s kijelentve azt, hogy az Isten leg-

nagyobb áldásának magára nézve azt tartja, hogy magyarnak és kálvinistának született, egyenesen s férrias nyíltsággal azt az interpellációt intézte a nagy kuruc tudóshoz Dr. Thaly Kálmánhoz, hogy mondja meg, mi volt annak az oka, hogy ő, ki a magyarságnak igaz érdekeit annyira szíven viseli s legjobban tudja, hogy a protestáns kultúra egyjelentőségű a magyar kultúrával, — akkor, a mikor a 3-ik egyetemről volt szó, szavát odafent a parlamentben soha nem hallatta s a debreceni egyetem érdekében magas befolyását még eddig latba soha nem vetette? Most következett a történelmi jelentőségű pillanat. **Dr. Thaly Kálmán felállva, a Tiszántuli egyházkerület legfelsőbb, fényes és komoly képviselője előtt egyenesen, határozottan s minden kétértelmű színezet nélkül kijelentette, hogy az ő illetékes információja szerint a harmadik egyetem meg lesz és az Debrecenben lesz!** Hogy ő ebben az irányban felsőbb körökben még eddig nem szólt, annak a magyarázata az, mert a szó-lás ideje még eddig nem jött el. Már pedig az idő előtti elszólás sokszor többet árt, mint használnál. De a mi természetes, az természetes, s legyen arról mindenki meggyőződve, hogy az illetékes körök teljes tudatában vannak a ropant fontosságnak, mely a magyarság szívére Debrecenre a magyar kultúra érdekében vár.* Min-

denki érezte, hogy nagy és komoly dolog történt. A következő szónokok egymásután siettek üdvözölni a nagy kurucot s midőn mi, mint krónikás, ezt a jelenetet hüen és a történeteknek megfelelőleg megörökítjük, azt kívánjuk, hogy Dr. Thaly Kálmánt a magyarok Istene sokáig éltesse.

— **Nánásy Lajos**, a ki Amerikában eddig Chicágóban volt ref. lelkész most pedig hasonló minőségben az Ohio állambeli Jounstownban működik a közel fekvő alleghany-i ref. theológián a gyakorlati theologiai és magyar egyháztörténelem tanárául neveztek ki. Ez állás mellett papi hivatalát is folytatja s tanítani hetenként bejár a theológiára. Eddig ő hallgatója jelentkezett de tekintettel az amerikai ref. lelkészekre néző sok egyházi munkára, még vár néhány ifju theologust a hazából, főként a most érettségizendők közül. A derék papot, főiskolánk egykori kiváló növendékét kitüntetése alkalmából szívesen üdvözöljük!

— **Az Urnapja Debrecenben.** Az idén csak arról tehetünk bizonyosságot, hogy az Urnapja Debrecenben is a legnagyobb ünnep. A nem róm. kath. kereskedők boltja zárva, a műhelyekben munka szünet és a sajtó, a híres kálvinista város sajtója lapok nélkül. Ez utóbbiért azonban ne legyen panasz.

— **Tanárválasztások.** Mint fentebb emlékeztünk arról, hogy a debreceni ref. egyetem illetve bölcsészeti szak és akadémia új tanáraivá

dr. Fiók Károly és dr. Pap Károly választottak meg. Itt említjük meg, hogy a testvér sárospataki jogakadémia új tanárául dr. Csiky Kálmánt, a korán elhunyt dr. Csiky Kálmán nagyreményű fiát választották. A kolozsvári ref. theol. fakultás gyakorlati theologiai tanára pedig dr. Ravasz László lett, ez most feltűnt s nagy tehetségnek jelentkező ifjú erő. Legyenek szerencsések.

— **Diszpresbyter.** Ilyen méltóságot nem is a E. T. de belekényszerül az élet. A nógrád-verbőceiek így választották meg disz presbiternek Darényi és Kossuthot. Azok a kik olyan érdemeket akarnak honorálni, a melyeket rendes uton nem lehet meg jutalmazni, megtehették ezt a disz lövést. De jobb inkább főgondnoknak választani az illetőket. Ez is kitüntetés és pedig inkább törvényszerűbb mint a diszpresbiteriség illetve egyházi disztagság, vagy disz polgárság, melylyel természetesen semmi közjogi megbízás sem jár, míg a főgondnoksággal az esetleges elnökség mindig vele jár.

— **Kérelem a tanügy barátaihoz!** Debreceni református egyházunk, az évenkénti közvizsgálatok alkalmával, régi idő óta, könyvjutalomban szokta részesíteni a népiskolák kiváló szorgalmu tanulóit, mely célra évenként 200—300 koronát fordít és fordíthat. Ez összeg azonban a megszorított iskolák — s ezekben a kitűnő tanulók nagy számához képest ma már igen kevés feljebb pedig a rendelkezésre álló alapok teljes kimerültsége miatt, nem emelkedő. Ugyan azért egyháztanácsi határozat alapján s támaszkodva egyeseknek már eddig is megnyilatkozott ily irányu jó indulatára, tiszteletteljes bizalommal kérem a népiskolai tanügy buzgó hivatottait hogy a fentebb említett nemes célt 5—12 éves gyermekeknek való, jó könyvek adományozása által, előmozdítani kegyeskedjenek. — A könyvadományok f. évi junius 15-ig alólírothoz (Kossuth-u. 75. sz.) küldendők — Debrecen, 1907. majus 27. Szele György iskolaszéki elnök.

— **Épülnek a kis magyar egyházak.** Azaz, hogy csak épülnének, mert rendkívül nagy terheket vetettek magokra. Így a nagybányai egyházmegyei kis Józsefháza, melynek református hívei (alig vannak 200-an) az oláh és nagy sváb templomok mellett 135% pótdóval megterhelten 200 évesnél régebb ledőltek a templomok helyére új templomépítésbe fogtak. De a megdrágult építkezési viszonyok között nem bírják befejezni az építkezést. Kibocsátott kérések, mint a Nőé hollója nem tértek vissza s még kevésbé gyűlt azokon valami. Bizalommal felszólítjuk a többi egyházakat, gyámolítsák e kis ref. gyülekezetet, mely sok hanyatttás után végre megtalálta hivatott vezérét Oláh Sándor ifjú lelkészében s mely a gyülekezetek s a magyarság testvéri segédelmére rá szorult, de azt meg is érdemli. Adjanak abból a mit Isten adott, ha keveset, ha valamit is és a kibocsátott kéréseket küldjék az egyházak vissza.

— **40,000 koronás alapítvány.** E hó 26-án ünnepelte Debrecen városa Thaly Kálmánt, aki 25 év óta képviseli az országgyűlésen a város első kerületét. Thalyt 25-én fényes fogadtatásban részesítették 26-án diszközgyűlés volt melyen Dr. Nagy Zsigmond főiskolai tanár tartott üvözlő beszédet. Thaly meghatva vála-

szolt. A város maradandó emléket is állított neki. Nevére egy Thaly alapítványt létesített. Az alapítványi vagyon 40,000 kor. készpénzből áll, amelyet az egyetem felállításakor fog Debrecen sz. kir. város az egyetemi alapok kezelésének kifizetni. A 40,000 kor. alapítványi tőkének 5 százalékos kamatát azonban már 1908. évi költségvetésébe s azontul folytatólag minden évi költségvetésébe teherként felveszi s az egyetem felállításáig tőkésíti oly módon, hogy a 40,000 kor. évi 5 százalékos kamatainak megfelelő 2000 koronát Thaly Kálmán ösztöndíj alapítvány címen takarékszövetkezetbe helyez el s ott kamatoztat az egyetem felállításáig, — amikor az így összegyűlt összeg a 40,000 k. mostani alapítványi tőkéhez csatolandó. Az alapítványi tőke kamataiból a hittan, jogi, bölcséleti és orvostani szakokra az egyetemi év végén évenként két-két ösztöndíj adandó ki és pedig egy 300 és egy 200 koronás ösztöndíj. Általános feltétele az ösztöndíj enyheretésének a kifogástalan erkölcsi magaviselet. Az ezen általános feltétellel rendelhalgatok közül részesülnek ösztöndíjban.

— **Nagybányai egyházmegye.** A múlt őszön ez a megye járt a lelkészi testülettel alakulás élén, most a 12-es bizottság és a Morvay teste felett folyó küzdelemtől visszariadva derék egyházmegye is tartózkodó magatartást határozott. Ez a határozat főként a Széll György esperes befolyását mutatja, ki mint bátyja Széll Kálmán nagyszalontai esperes a lelkészi testület megalakításának elvi ellensége. Tiszteljük a más meggyőződését, de nem szabad hagyni a magunkét s ezért csak tovább megyünk a megkezdett uton és ha egy-két vagy akár tíz egyházmegye hozzájárulása nélkül is megfogjuk alakítani a ref. lelkészek országos egyesületét.

— **Debreceni főisk. atletikai Club** országos diákversenye múlt hó 30-án nagy érdeklődés mellett folyt le a nagyerdei sporttelepen. Részt vettek a versenyen a budapesti, kolozsvári, nyiregyházi s a helybeli tanintézetek diák egyesületei. Az első díjat a budapestiek s utánuk a kolozsváriak nyertek. A debreceniek részint első, részint második díjat. A bemutatott eredmény megfelelt a várakozásnak és becsületeére vált a debreceni diákoknak, a kik a régi híres diáktüzöltő egyesület hagyományait követve a testezés nemes sportját felkarolták. A versenyen nagy közönség vett részt és teljes megalégedéssel nézte végig a mutatványokat. Kitűnt a külön diák sporttérnek, melynek sorsa még most sem dőlt el szükséges volta. Feltűnt az is, hogy a ref. iskolák diáksága Patak stb. nem vett részt a versenyen.

Tartalom-jegyzék · Bocskay. Vándor. — A szobor. Dr. Ferenczy Gyula. — Tárcza: Tudtok-e a multba nézni? dr. Körösi Kálmán. — Értekezés. Kocsis József. — Kálvin és a természet. Kónya Gábor. — Közéletünk: Felsőszabolcsi ref. lelkészi értekezés. Bokross Elek. — Lelkeszi értekezés. Scriba. — Kerületi közgyűlés. — Külföld: A francia szétválasztási törvény. Veress István. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Pályázat.

A debreceni ref. főgimnáziumban az 1907—8. iskolai évre egy helyettes tanári állás fog betölteni, amelyvel negyedévi részletekben előre fizetendő 1600 (ezerhatszáz) korona évi fizetés van összekötve.

Pályázhatnak oly ref. vallásu tanárjelöltek, akik a latin-német vagy a latin-magyar szakból vannak képesítve vagy ezen tárgyakból a szakvizsgálatot már letették.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányukat, képesítésüket, katonai kötelezettségi viszonyukat, esetleges eddigi szolgálatukat és egészséges állapotukat igazoló okmányokkal felszerelt és a főgimnázium igazgató tanácsának elnökségéhez címzett kérvényüket a főgimnázium igazgatóságához f. évi junius hó 20-ig küldjék be.

Debrecen, 1907. május hó 27.

Kiss Áron,
püspök.

Pályázat.

A beregi ref. egyházmegyéhez tartozó izsnyétei rendes ref. lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Javadalmazás: a) a törvényben kötelezett természetbeni lakás és belfőség használatán kívül, b) a hivektől teljesített terménybeli fizetések és szolgálmányok értéke kiegészítve 266 kor. 63 fillér kongruával együtt 1600 korona. Az egyház IV. osztályu.

Kötelesség: A lelkészi teendőknél kívül az állami elemi iskolákban vallás tanítás, melyért az állami kincstártól bizonyos tiszteletdíjban részesül jelenleg a lelkész.

A pályázati kérvények folyó 1907. év július hó 1-ső (első) napjáig kellőleg felszerelve, ide értve főleg a pályázati hirdetés megjelenése napjáig terjedő szolgálati bizonyítványt Sütő Kálmán beregi ref. espereshez küldendők Munkácsra. Posta helyben, Bereg megye.

a püspök helyett

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

Király balzsam

Köszvény és
csuz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belseleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belseleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghülekéknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ más csak a **Hajdusági pedrót!!** mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnm bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdelti árakban szerezhetők be.

Alapítottatott 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más **Egyházi műveket** tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és **gyári áron**.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószekeken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok fe huzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint **Disztáblák, Emléki lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerint stylusban, levéltári irománytartó fedeleket.**

HEGEDŰS és SÁNDOR

prof. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető:

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg:

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette: ZSILINSZKY MIHÁLY.

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kéz-
irathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem törté-
tének a vázolását tűzte ki feladatául ez az első
magyar protestáns egyháztörténet, amely
nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy
történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a po-
litikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns
egyház, valamint a magyar nemzet változatos,
eseményekben gazdag, fölemelő és magasztos
története sokszor eggyé olvad a kettős küzdelem-
ben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a ve-
zérei, harcosai, vértanúi, azért sok helyen egyik
a másik nélkül meg sem érhető. Korszakos
jelentőségüvé avatja még ezt a munkát az a
tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi
protestáns egyház külső fejlődésének **történetét**
hanem a **belső életet** is felöleli, kiterjeszkedik
az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet
ismertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk
azt egy nevezetes történelmi korszak **művelő-
déstörténetének** is.

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDŰS és SÁNDORTÓL Debreczenben

megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egy-
ház történelme című művet.

*Előfizetési feltételek: Ezen mű ára 19 korona, fi-
zetendő 2 koronás egymásután következő havi részletek-
ben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű
vételára törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedé-
kes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzá-
számításával, a postai megbízás útján bevonni. A rész-
letek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt meg-
szünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fi-
zetett részletek által még ki nem egyenlített része a kül-
deménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a
debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása
a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel meg-
rendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért,
fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi
részletekben Debreczen a Hegedűs és Sándor cég pénztáránál.*

Lakhely és kelet: Sajátkezű aláírás:

Állás:

Az illetéki díjegyzők 30 tétele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást
kérünk.

Konfirmálások alkalmából

ajánljuk az

S. Szabó József által átdolgozott Révész—Szo-
boszlay—Szabó: **Konfirmációra elő-
készítő kátét** ára 30 fill.

Konfirmációi emléklapok fekete nyomással
1 drb. 4 fill., 100 drb. 3.60, csinos kék
körzettel 1 drb. 5 fill. 100 drb. 4.50, di-
szes aranyozott körzettel 1 drb. 6 fill.,
100 drb. 5.40

Konfirmáció ajándékul ajánljuk a **Rozgonyi
J. féle gyermekimkönyvet** diszes kö-
tésben 50 fill., 80 fill., 3 kor., 4 kor., és
5 korona árakban kaphatók:

HEGEDŰS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkereskedésében

DEBRECENBEN, Kossuth-utca 11. szám.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-

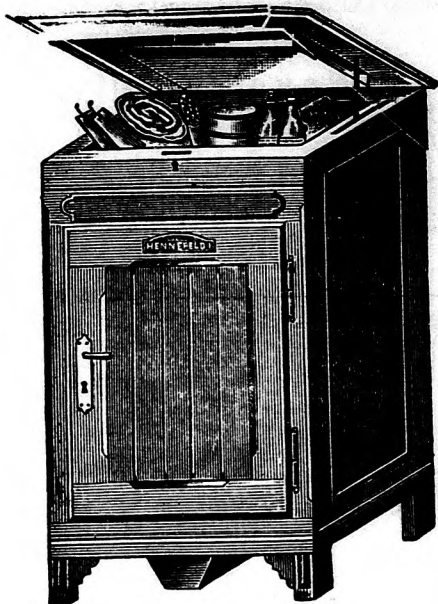
nyek, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos
tűzhelyek

konyha
edények

kerti padok

kerti
fecskendők

szőlő
permetezők

mosó facsaró és mángorló
gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23.

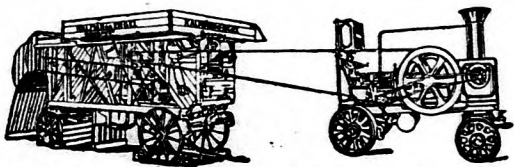

KALMÁR ÉS ENGEL

MÓTOR- ÉS GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 18.

Ajánlja ugy cséplőgépet, mint malomüzemre legegyszerűbb benzínmotorjait, benzínlokomobiljait, valamint szivógázmotorjait, melyek V., Lipót-körut 18. bármikor üzemben megtekinthetők.

Teljes jóállás
kitűnő cséplésért!

Egyedül létező újdonság!

Ezen motorok egyenletes járása és bámulatos egyszerű szerkezetük folytán bármely legjáratlanabb ember által is azonnal könnyen kezelhetők.

Árjegyzék ingyen! ————— Olcsó árak részletfizetésre

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele félsőbbhatóságilag helybenhagyott vagy a közgazgatás ügyi minta terve alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbírálása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító vízelszigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzá tételére, Vihar és időjárásálló homlokzat festékek, zománcmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására. Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben.

Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter**

budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját számlámra átvetem és azt **tetőfedési vállalatommal** fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes megalégedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal kiténtetni sziveskedjenek — **Lukács Vilmos**

maradtam kiváló tisztelettel Debrecen, Hatvan-utca 5. szám.

Elvállalok = **beton-munkát** cement és gránit lapokkal burkolást, fayence-lap burkolást, műkö lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantus betoncsövekkel, hidak és áttereszek építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzeli egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kitűnő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbo-lineum, fedéllackok stb.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hirnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállít

harangokat

bárminő sulyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

*Nagyon sok elősmé-
rő irat.*

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánlja továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok illetékel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy érmmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debreczenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

☞ férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. ☞

A járókelőket megálliitják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az tavaszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hirneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak**, mely minden darabon ki-tüntetve látható, a leg-pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVAOTTT 1845-ben.